

2.3 Rámcové podmínky škol pro rozvoj základních gramotností

Hodnocení rámcových podmínek škol pro rozvoj základních gramotností ve sledovaných zemích je založeno na indikátorech dílčích kategorií, které považujeme za relevantní vzhledem k jejich dosahovaným vzdělávacím výsledkům. Tabulky 2-24 a 2-25 představují tyto kategorie ve členění na kategorie obecných indikátorů relevantních napříč základními gramotnostmi a na kategorie specifických indikátorů relevantních pro některé základní gramotnosti. V tomto ohledu je naše pozornost zaměřena na čtenářskou, matematickou, přírodovědnou a informační gramotnost. Uvedené kategorie byly následně pro hodnocené země naplněny dílčími indikátory v podobě:

- indikátorů OECD v oblasti vzdělávání (viz rovněž OECD 2013c),
- indikátorů kontextových dotazníků mezinárodních testování PISA 2009, PIRLS 2011 a TIMSS 2011.

Vyhodnocení rámcových podmínek škol pro rozvoj základních gramotností je následně provedeno jednak pro jednotlivé sledované země a jednak souhrnně pro všechny země, a to s využitím následujícího metodického postupu:

- Hodnocení jednotlivých zemí je založeno na srovnání hodnoty indikátoru dané země s průměrnou hodnotou stejného indikátoru všech hodnocených zemí OECD, přičemž získaná hodnota je standardizovaná prostřednictvím vydělení směrodatnou odchylkou. Zohledněny jsou zároveň dvě situace vzhledem ke skutečnosti, zda je za pozitivní považována maximalizace nebo minimalizace hodnot indikátorů. Ve druhém případě je výsledná standardizovaná hodnota rozdílu vynásobena hodnotou -1 ¹³⁵. Tento krok je motivován snahou, aby v grafickém vyjádření postavení jednotlivých zemí byly hodnoty považované za lepší umístěny vpravo a hodnoty považované za horší vlevo. Zdůrazňujeme, že v některých případech nemusí být rozhodnutí o lepších či horších hodnotách plně opodstatněné a argumenty lze najít pro různé názory. Konečně uvedme, že rozhodování o lepších či horších hodnotách nezohledňuje aspekt ekonomické efektivity.
- Souhrnné hodnocení pro všechny země je založeno na konstrukci kompozitního ukazatele pro každou z definovaných kategorií indikátorů. Využity jsou přitom standardizované hodnoty indikátorů v návaznosti na předchozí bod metodického postupu. Kompozitní ukazatele jsou utvářeny na bázi tradičních multikriteriálních metod s využitím vah indikátorů. Stanovení vah jednotlivých indikátorů je blíže popsáno v závěrečné syntetizující podkapitole. Vlastní výpočetní algoritmus je pak založen na aditivním iteračním postupu násobení váhy a hodnoty indikátoru pro každou zemi. Výsledná hodnota kompozitního indikátoru pro jednotlivé země je využita jednak pro stanovení pořadí zemí v rámci hodnocení dané kategorie indikátorů a jednak pro jejich zařazení do typologie zemí. Vlastní typologie zemí má čtyři možné typy, pro něž jsou hraniční hodnoty pro zařazení země stanoveny jako průměr a hodnoty součtu a rozdílu průměru a jednonásobku směrodatné odchylky hodnot kompozitního ukazatele zemí.

¹³⁵ Tento krok se týká indikátorů O2-1, O3-7 až O3-11, O4-3 až O4-5, O5-5, O6-1 až O6-5, O6-8, S1-1, S1-6, S2-1, S3-1, S3-4, u nichž je za pozitivní považována minimalizace.